

Pauliina Kainulainen

Kristinusko ja nyrjähtänyt luontosuhteemme

On sanottu, että ilmastonmuutos ja muut ekologiset ongelmat ovat ennen muuta ihmisen korvien välissä. Ne ovat moraalisia ja hengellisiä ongelmia, sillä niiden juurena on etäännyminen luonnosta, luontosuhteen nyrjähtäminen. Historian mittaan erityisesti länsimaissa on alettu ajatella, että ihmisellä on rajaton oikeus käyttää luonnonvaroja hyväkseen. Tuloksena on luonnon, esimerkiksi metsien, pirstaloituminen. Samalla ihmisen mieli pirstaloituu.

On myös väitetty, että kristinusko on myötävaikuttanut tällaiseen kielteiseen kehitykseen. Raamatussa sanotaan, että ihmiselle annettiin luomisessa oikeus hallita muita luotuja. Totta, Raamatun alkulehdillä sanotaan näin, mutta on vikasuunta tulkita sitä irrallaan samassa yhteydessä korostetusta syvästä vastuullisuudesta. Maa on Herran ja ihmisen tehtävä on viljellä ja varjella maata. Tänä päivänä erityisesti varjelemista tulee painottaa.

Länsimaisessa kulttuurissa on muita virtauksia, jotka ovat suuresti vaikuttaneet luonnosta vieraantumiseen. Kun luonnontieteet ja tekniikka kehittyivät, alettiin koko luonto ymmärtää suurena sieluttomana koneena. Luonnon pyhyden tajusta haluttiin tietoisesti eroon, sillä pyhiä asioita suojaa tietty koskemattomuus. Uusien teknologisten keksintöjen avulla haluttiin ottaa maasta irti niin paljon kuin mahdollista.

Miten nyrjähdystä hoidetaan

Kristillisessä teologiassa on viime vuosikymmeninä havahduttu siihen, miten hampaattomia kirkot ovat olleet estämään vähittäistä luonnon pirstaloimista. On ensinnäkin syytä itsekritiikkiin: uskontulkinnat ovat usein olleet hyvin ihmiskeskeisiä, vaikka Raamatussa on paljon ammennettavaa ekologisesti. Erityisesti Vanhan testamentin puolella korostetaan ihmisen yhteenkuuluvuutta muun luonnon kanssa, Luojan kätkien jälkien ihmettelyä ja huolenpitoa muun muassa kotieläimistä. Uudessa testamentissa pelastuksen ymmärrettiin koskevan koko luomakuntaa (Room. 8).

Vastauksena uusiin haasteisiin on joka puolella maailmaa alettu tehdä niin kutsuttua ekoteologiaa. Se on uskontulkintaa, jossa halutaan nostaa pintaan Raamatun ja koko kristillisen perinteen luontomyönteiset lähtökohdat. Tällöin kristinuskon luonne vastakulttuurina pääsee esiin. Kristinusko ei ole yhteensovittavissa kulutuskeskeisen elämäntavan kanssa.

Monet ekoteologit katsovat, että pienet Raamatun tulkinnan viilaukset eivät riitä, sillä niiden avulla asenteet eivät muutu riittävän nopeasti. On mentävä syvemmälle ja löydettävä takaisin kokonaisvaltaisempaan tapaan ymmärtää ihmisen paikka maailmassa. Luonto ei ole kone vaan elävä kokonaisuus, jossa kaikki osat ovat toisistaan riippuvaisia. Ihmisen oikea asenne luonnon ihmeiden äärellä on ihmettely, yhteenkuuluvuuden taju ja rakkaus. Ne ovat vahvempia voimanlähteitä toimintaan luontosuhteemme parantamiseksi kuin syyllisyyden- tai velvollisuudentunnot.

Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus

Omassa kirkossamme eletään ”vihertymisen” aikaa. Jo joka neljäs seurakunta on saanut Kirkon ympäristödiplomin. Se sisältää muun muassa ympäristönäkökulman esillä pitämisen kaikessa kasvatustyössä. Kirkollamme on myös ilmasto-ohjelma, jonka suositukset koskevat kirkkoa sen joka tasolla, tavallisesta seurakuntalaisesta kirkon hallinnon keskuksiin.

Ilmasto-ohjelmassa perustellaan, miksi huolenpito luonnosta on osa kirkkomme hengellistä perustehtävää. Ohjelman otsikko kiteyttää kolme keskeistä arvoa: kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Luonto nähdään suurena lahjana Jumalalta, mikä synnyttää kiitollisuutta. Monille suomalaisille on omasta kokemuksesta tuttua ja tärkeää ajatella, että Jumala on luonnossa läsnä, hyvin lähellä. Kristittykin voi ajatella, että luonto on pyhä, sillä Jumala Pyhänä Henkenä läpäisee kaiken olevan. Tällainen luonnon pyhyden tajun paluu muuttaa luontosuhdettamme kunnioittavammaksi.

Kun puhutaan luonnon pyhydestä, on tärkeää muistaa ettei kyse ole panteismista eli ajatuksesta, että luonto on yhtä kuin jumala. Tämä näkemys ei kuulu kristinuskoon. Mutta kristilliseen perinteeseen on aina kuulunut ajatus, että Jumala on läsnä luomakunnassaan ja samalla sitä suurempi, sen tuolla puolen. Näin ajatteli muiden muassa Luther, jonka mukaan Jumala on läsnä pienimmässäkin puun lehdessä.

Käytännössä luonnon kunnioitus johtaa etsimään kohtuutta. On itsestään selvää, että maapallo ei kestä nykyistä kulutuksen tahtia. Kristinuskossa on aina pidetty arvossa yksinkertaisen elämäntavan ihannetta: kun karsii elämästä vähemmän tärkeää, alkaa erottaa paremmin sen mikä on todella olennaista.

Kohtuudesta tai luopumisen siunauksellisuudesta puhuminen ei ole muotia. Mutta lukemattomien kristittyjen kokemus on, että kohtuus on tie hyvään elämään. Monet nuoret ymmärtävät tämän ja tekevät johdonmukaisia ekologisia elämänvalintoja.

Toivon lähteillä

Onko tulevaisuus peruutettu? Yhä uusista ekologisista uhkakuvista kertovien uutisten äärellä saattaa ahdistua ja lamaantua. Kristinuskolla on tällöin annettavaa: sanoma toivosta joka perustuu uskoon Elämän Jumalaan. Tämä Jumala rohkaisee etsimään keinoja rakastaa ja kunnioittaa luomakuntaa. Hän on myös armollinen Jumala, joka antaa voimia aloittaa uudelleen kun epäonnistuu yrityksissään muuttaa elämäntapaansa. Itselleen saa olla armollinen, ei tarvitse kantaa harteillaan koko maailman taakkoja.

Usko johtaa pohtimaan elämän pienempiä ja suurempia valintoja. Yksi suurista on se, mitä haluaa tehdä työkseen – palveleeko se toisia ihmisiä ja koko luomakunnan tasapainoa? Halu palvella toisia on tie mielekkääseen elämään. Yhdessä toimiminen toisten kristittyjen ja muiden samaan päämäärään pyrkivien kanssa on parhaimmillaan todella mukavaa. Maailmanparantamiseen kuuluu myös ilo ja juhla, niin kuin Jeesuksen vertauksissa yhteisestä ateriasta Jumalan valtakunnassa.

Omassa suomalaisessa elämänmuodossamme on lähteitä, joista voi ammentaa yhteenkuuluvuuden tunnetta luonnon kanssa, kunnioittavaa asennetta ja iloa luonnosta. Hyvin monille suomalaisille on tärkeää hakeutua luonnon kauneuden ja hiljaisuuden keskelle. Kaikenikäisten on hyvä mennä metsään, kokea luonto itse kaikilla aisteilla. Leireillä ja retkillä on mahdollista istahtaa ikaikaiseen tapaan nuotion ympärille tarinoimaan. Kaiken teknologian ja virtuaalimaailman mahdollisuuksien keskellä ihmisen sielu tarvitsee tulen loimotusta ja virtaavan veden ääntä.

Suomalainen vanha taju yhteenkuuluvuudesta luonnon kanssa ja kokonaisvaltaisesti ymmärretty kristinusko ovat kumppaneita, jotka vahvistavat toinen toistaan. Se herättää toivoa, että muutos asenteissa ja arvoissa on mahdollinen. Nyrjähtänyt luontosuhde voidaan parantaa.

Lue lisää:

evl.fi/ilmasto-ohjelma

Pyhän kosketus luonnossa. Johdatus kristilliseen ekoteologiaan. Toim. Pauliina Kainulainen. Kirjapaja 2007.

